

НАСОКИ ЗА ПРЕДБРАЧНА КАТЕХИЗАЦИЯ

ВСТЪПИТЕЛНИ ДУМИ

Потребността от предбрачна катехизация в нашето съвремие е очевидна. Тя произтича не само от широко разпространената днес нагласа, че църковното Тайнство Брак е просто ритуалната част на бракосъчетанието, но и от, общо взето, твърде ниското църковно съзнание на голяма част от православно вярващите. Всеки православен свещеник, който пристъпва към извършване на тайнството Брак без предварителна катехизация, поема върху себе си недопустимия риск от обременяване на съвестта си с грехове, които могат да имат тежки последици и за бракосъчетаващите се страни.

Кризата, хаосът, подмените, с една дума, новото вавилонско смешение в духовно-нравственото съзнание на мнозинството от съвременните хора налагат подчертано внимание в подхода на духовния пастир при предбрачното катехизиране на бъдещите съпрузи. Свещениците на Българската Старостилна Православна Църква не следва да извършват тайнството Брак над бракосъчетаващи се, след като са се уверили, че те нямат и не желаят да имат отношение към правослазната вяра като към свое лично убеждение и възприемат църковния брак само като ритуал. Във всички останали случаи свещенослужителят трябва да прояви пастирско усърдие и такт, като в зависимост от равнището на християнското съзнание у бъдещите съпрузи им помогне да избистрят своите православно-църковни понятия и верова нагласа. При редица от случаите неизбежно се налага предбрачната катехизация да се окаже заключителен етап от една обща катехизация, въвеждаща в истините на светата православна вяра. Във връзка с това е полезно да бъдат припомнени съвсем накратко някои основополагащи начала за катехизация.

1) Катехизацията не следва да се схваща като формално обучение (главно чрез препоръчване на книги за прочит) и формално изискване катехизираните да усвоят определен набор от знания за правослазната вяра.

2) Катехизацията се осъществява предимно в словесното общуване на духовния пастир с катехизираните. Много съществено е свещеникът да усети вярно равнището на верово съзнание (или верово търсене) у катехизираните, като го насочва внимателно, постепенно и последователно в правилна посока.

3) Свещеникът не следва да бъде формалист или максималист в изискванията и очакванията си спрямо катехизирания, не следва под предлог на пастирска ревност да бъде негов суров и авторитарен „духовен водач“. Но и обратно, свещеникът не бива да бъде повърхностен, прибързан или небрежно „либерален“ в името на криворазбрана снизходителност и любов.

4) От казаното в точки 1 — 3 следва, че изложените по-долу кратки конспективни текстове са именно насоки за катехизация (а не нейно завършено съдържание).

ОСНОВНИ НАСОКИ ЗА ПРЕДБРАЧНА КАТЕХИЗАЦИЯ

1) Първият тематичен кръг от въпроси за предбрачно катехизиране включва основни понятия за православната вяра. Възможно е желаещите да сключат църковен брак да не са кръстени, или пък да нямат християнско възпитание и каквито и да е понятия за православната вяра и православния духовно-нравствен живот. Нерядко мъже и жени, желаещи да сключат църковен брак, съчетават в себе си отломъци от околоцърковно съзнание с популярно-окултни понятия („енергийни полета“, „зарездания“ и т. н.), а също със суеверни и полусуеверни нагласи, примесени с една крайно неясна религиозна вяра. В случаи като изброените основно помагало на свещеника е православният катехизис. От определящо значение за успешния ход на катехизацията е уменията на Христовия служител да поднесе основополагащите истини на православната вяра точно, достъпно, както с обща светогледна, така и с духовно-нравствена насоченост. Основни въпроси от този тематичен кръг:

❖ Вяра в Троициния Бог — Отец, Син и Дух Свети като Творец на всичко видимо и невидимо. Понятие за грехопадението. Вяра в Господ Исус Христос като Изкупител и Спасител на човешкия род. Вяра в Бог Дух Свети като Осветител на човека; понятие за Божията благодат и църковните тайнства. Вяра в едната, света, съборна и апостолска Църква, т.е. в Православната Христова Църква. Вяра в бъдещия живот.

2) Самата предбрачна катехизация включва следните основни въпроси:

❖ Общо понятие за християнския брак. Бракът като църковно тайнство. Цел на брака. Духовен живот в брака. Интимните отношения в брака. Християнско възпитание на децата.

3) Насоки за разработване на посочените основни въпроси:

❖ **Общо понятие за християнския брак.** „ ... Оня, Който отначало ги сътвори, мъж и жена ги сътвори и каза: „Затова ще остави човек баща си и майка си и ще се прилепи до жена си, и ще бъдат двамата една плът. Тъй че те вече не са двама, а една плът. Прочее, което Бог е съчетал, човек да не разлъчва!“ (Мат. 19:4-6). Тези думи на Спасителя лежат в основата на християнския брак. И двата пола — мъжът и жената — са сътворени от всесветия Бог. Следователно в същината на двата пола е вложено нещо свято и по силата на

това — безгрешно.¹ „Те вече не са двама, а една плът“. Това единство на половете се изгражда въз основа на безгрешно общуване. Но след грехопадението на прародителите грехът нахлува в човешката природа, като поражда и двата пола. Тъкмо грехът е разделил онова, що Бог е съчетал. Тъкмо грехът внася в половите отношения зло, греховност, страстност, сладострастие, хаос. Грехът осакатява двата пола и ги отклонява от тяхното първоначално предназначение — по същия начин, както осакатява и отклонява от предназначението им всички останали части на човешката природа. Грехът е първопричина и сила, създаваща ненормалност, хаос в отношенията между половете. „Грехът е разлял върху им тъма и мрак; нарушил е изцяло Божия ред и [в частност] в областта на пола. Грехът е разлъчил и разлъчва това, що Бог е съединил и съединява“ (Преп. Юстин Сръбски). Поради греха и последиците от него за нас остава недостъпен опитът на светото и безгрешно райско общуване между двата пола. Но новата твар в Христа открива донякъде глъбинния смисъл на половото различие до грехопадението — любовта на Христа към Църквата и тайнството Брак осветляват пълнотата на човешката природа, постигната със създаването на жената. Ала тази пълнота ние можем да видим само отчасти, защото грехът продължава да ни разлъчва и дроби в степената, в която ние продължаваме да пребъдваме в състояние на грях.

- ❖ **Бракът като църковно тайнство.** Църковният брак не е просто религиозна церемония, не е просто един от възможните религиозни видове обществено-ритуален израз на взаимното съгласие между мъж и жена за съвместен живот. Църковният брак е свещено свързване на мъжа и жената в едно цяло

¹ Пред богословското осмисляне на различията между половете възниква труден въпрос: било ли е присъщо на прародителите до грехопадението това биологичното състояние на човешкото тяло, което ни е присъщо днес. Или, с други думи, съществувал ли е в рая биологичен пол в днешния му вид, както би могло да се заключи от Божията повеля към Адам и Ева да се плодят, да се множат и да изпълнят земята? Ако се допусне, че между първосъздадените мъж и жена не е съществувала биологична полова разлика, то неизбежно се оказва, че грехът се състои в самия факт на биологичния полов живот, а това последно твърдение е изцяло манихейско. Отговор на поставения въпрос дават св. Григорий Нисийски и св. Максим Исповедник. Св. Григорий подчертава, че Бог е заложил биологичното поново различие в човешката природа, понеже е предвидил възможността, именно възможността за грехопадението на първите люде. Той е сторил това, за да съхрани човешкия род след грехопадението. Половата поляризация дава на човешката природа известна защита, без да ѝ налага каквато и да е принуда. По същия начин на плаващите с кораб дават спасителен пояс, без да ги задължават непременно да скочат с него във водата. Тази възможност за биологично общуване между двата пола става актуална само след грехопадението (то само по себе си няма нищо общо с пола); тъкмо вследствие на грехопадението човешката природа се закрива за действието на Божията благодат. Възможното (т.е. функционирането на биологичния пол в днешния му вид) става необходимо само в това грехопаднало състояние, в което, по думите на Апостола, смъртта става заплата за греха (срв. Рим. 6:23).

Именно във връзка с биологичното състояние на човешкото тяло след греха на прародителите трябва да си припомним светоотеческото разбиране на „кожените ризи“, с които Бог облякъл човека подир грехопадението (Бит. 3:21): „ризите“ — това е сегашната ни природа, нашето грубо биологично състояние, толкова различно от облечената в светлина райска телесност. Така след грехопадението възникват нови закономерности, нов начин на човешкото съществуване, подчинено на закона на раждания и умирация. В тези нови условия полът не е причина за смъртта, но, обратно, оказва се относителна противоотрова срещу властта ѝ над човека. (срв. Лосский, Владимир. *Очерк мистическое богословия Православной Церкви. Догматическое богословие*. М. 1991, с. 246-247).

с духовно-нравствени последици, неизмеримо по-дълбоки от обвързаностите и задълженията, произтичащи от гражданския брак и от светското, или пък от нехристиянското религиозно разбиране на брака. Неслучайно християнското разбиране за брачния съюз между мъжа и жената е уподобено от св. ап. Павел на съюза между Христос и Църквата: *„Вие, жените, покорявайте се на мъжете си, като на Господа, защото мъжът е глава на жената, както и Христос е глава на църквата, и Той е спасител на тялото. Вие, мъже, обичайте жените си, както и Христос обикна църквата и предаде Себе Си за нея“* (Ефес. 5:24-25). Бракът е едно от седемте църковни тайнства. В това свето тайнство мъжът и жената, при даден обет за взаимна вярност пред Божия олтар, се свързват завинаги помежду си за съвместен живот чрез действието на Светия Дух. В тайнството Брак съпрузите получават благодат, с помощта на която да положат съзнателни духовни усилия да градят отношенията си въз основа на християнската любов. Посочената от св. ап. Павел възвишена йерархичност във взаимоотношенията между мъжа и жената (сравнени с отношенията между глава и тяло) няма нищо общо с източните традиции на тиранично господство на мъжа над жената. Според св. Йоан Дамаскин апостолът задължава жената да се покорява на мъжа така, както Църквата се покорява на Христа, за да посочи, че това покорство не е телесно, а духовно. А св. Йоан Златоуст се обръща към мъжете със следните думи: „Послушай какво той [апостол Павел] изисква и от тебе: *«мъже, обичайте жените си, както и Христос обикна Църквата»* Видя ли мярата на послушанието? Чуй и за мярата на любовта! Искаш ли твоята жена да ти се покорява, както Църквата се покорява на Христа? Ти сам се грижи за нея, както Христос [се грижи] за Църквата. Дори да е нужно и живота си да дадеш за нея, върви, пострадай, претърпи каквото и да е, не се отказвай; но дори и да претърпиш всичко, не мисли, че си сторил нещо подобно на това, що е сторил Христос. Умей да я накараш да ти бъде покорна чрез голямата ти грижа за нея, чрез любовта, чрез дружбата ти. От тия връзки по-здрави няма, особено за мъжа и жената. Слугата можеш понякога да го заставиш и със страх, ала спътницата в живота, майката на децата ти... следва да привържеш към себе си не със страх и заплахи, а с любов...” Тази християнска духовна любов, за която говори св. Йоан Златоуст, е неотделима от себеотрицанието, от жертвуването на егоистичните и себелюбиви чувства и желания в името на другия. Нейните истински прояви са невъзможни без дълбоко и устойчиво търпение на всеки един от съпрузите към недостатъците и немощите на другия според думите на св. ап. Павел: *„понасяйте един другиму теготите, и така изпълнете закона Христов“* (Гал. 6:2). Това търпение, от своя страна, е неразривно свързано с християнското смирение. В това търпение като неизбежна родилна болка на истинската светоевангелска любов е може би основният християнски подвиг на съпружеството.

- ❖ **Цел на християнския брак.** Целта на християнския брак е вечното спасение както на съпрузите, така и на децата, с които Бог би ги дарил. Изходната точка за правилно насочване към тази цел е нейното не само умствено, но и цялостно духовно-нравствено осъзнаване според дадената от Бога мяра на всеки един човек. Следваща крачка подир такова осъзнаване са духовно-нравствените усилия за постигане на посочената цел. С това осъзнаване и с тези усилия е тясно свързано правилното набеязване и степенуване на другите цели в живота, както и стремежът те да бъдат подчинявани на основната света цел — спасението в Христа Исуса, нашия Господ. Целта на християнския брак определя и следващите три насоки на предбрачна катехизация:
- ❖ **Духовен живот в брака.** Водещи в тази насока могат да бъдат следните мисли на св. Григорий Богослов: „Добре е да се обвържеш със съпружество, само че целомъдрено, като отделяш по-голяма част на Бога, а не на плътския съюз. Бидейки една плът [съпрузите] имат и една душа, и чрез взаимна любов взаимно се подбуждат към усърдие в благочестието. За единомушните съпрузи... съпружеските връзки са извор на целомъдрие... и печат на привързаността. Блажен е, който, макар и да е отстъпил малко [в името] на брачните закони, принася на Христа по-големия дял от любовта.“ Същина на духовния живот в брака е общият стремеж на съпрузите към единение с Христа, както и общият стремеж към взаимно единение в Христа, общата решимост за преодоляване на многото и разнообразни пречки по пътя им един към друг и към Христос. От определящо значение е съпрузите да изграждат съвместния си духовен живот последователно, постепенно, здравомислещо, като се стремят да усвояват неговата същина в дух и истина и като се пазят от свеждането на този живот до набор от външни навици и повърхностни стереотипни нагласи (изчитане на молитвено правило, посещаване на храма и др.). Редовното вглеждане във верните пътепоказатели съвсем не е извървяване на самия път, който те сочат. Изграждането на плитки, половинчати навици на духовен живот в качеството им на заместители на самия този живот е твърде подвеждащо и опасно за съвременните православни християни. Ако духовният живот на съпрузите не е подчинен на главната цел на християнския брак, той неизбежно залянява и в една или друга степен се разгражда, тъй като основа и цел на техния живот е не спасението в Христа, а други начала и цели, свързани с приспособяването към стихии на този свят. Вследствие на това, както изтъква светител Теофан Затворник, стремежът към благополучие в земния живот заглушава помненето на вечния и във всички прояви на живота, дори в свещенослужението започва да преобладава външното. Но при всички трудности духовният живот в брака е напълно постижим — самото взаимно пребъждане в православната вяра и поддържането на взаимния стремеж към жива връзка с Господа са първата победа на съпрузите-християни над разтлението, хаоса и разпада в съвременния свят.

От важно значение за здрав духовен живот в брака е и вярното виждане, правилното осмисляне и степенуване на различните равнища на взаимни отношения — духовни и душевно-телесни. Тук е особено нужна както помощта на духовник, така и подходяща духовна книжнина. Потребни са също много съчувствие, търпение, такт, деликатност в отношението на всеки от съпрузите към другия, за да се постига все по-висока степен на взаимност в усилието за вървене с кръст на рамо подир Христа — по път тесен и стръмен, но спасителен и неизразимо радостен.

- ❖ **Интимните отношения в брака.** От тази насока на предбрачна катехизация едва ли щеше да има нужда, ако в мнозинството от младите хора днес беше съхранена предбрачна неизкусеност в областта на половия живот, ако беше запазена тяхната душевна и телесна чистота, ако беше ненакърнена свенливостта им — тия естествени предпоставки за придобиване на светоевангелско целомъдрие. Но чудовищното по обхват и дълбочина разтление в наши дни налага свещеникът да вземе внимателно, деликатно и в същото време ясно отношение по поставения въпрос от православно гледище. Дори на вярващите съвременни млади хора не винаги е лесно да се обясни, че целта на телесното общуване в рамките на християнския брак е раждането на деца и че половият живот е подчинен на тази цел. Впрочем формално-декларативният изказ на това положение може да доведе до неясноти и недоразумения с тежки, дори със съдбовни последици за съвместния живот и за самия брак на съпрузите. Духовният пастир би могъл да очертае обобщено съвременното разбиране за половия живот, което в една или друга степен, пряко или косвено (в съчетание с фактори като наследствени предразположения, психо-физиологични особености и др.) влияе върху формирането на сексуално-еротични нагласи у младите хора, включително и у православно вярващите. В нашето съвремие половата връзка между мъжа и жената почти повсеместно се схваща като автономен, напълно самостоятелен акт, който трябва да се освободи от опекуството на всякаква прагматика, на всякакви „нравствени предразсъдъци“, ограничения, забрани, условности и т. н. Раждане на деца, брак, бил той дори и само граждански, нямат никакво отношение към напълно свободната любов между мъжа и жената. Накратко казано, все по-нагъл става девизът на съвременността в това отношение: „секс заради самия секс“. На тази полова разюзданост (както впрочем и на по-завоалираните форми на т. нар. свободна любов) решително се противопоставя християнското разбиране на половия живот в контекста на цялостните междуличностни отношения на мъжа и жената, изградени в руслото на благословения от Бога брак. Половият живот не е първична и определяща основа в общението между мъжа и жената, тъй като срещата на две тела не е непременно условие за срещата на две души и тъй като половата връзка между мъжа и жената не е самоцелна — не е просто акт за консумиране на удоволствие (в целия спектър от грубия секс до изтънчената еротика), а акт, чиято цел е

раждането на деца. Именно в този смисъл половата връзка се включва в отношенията между мъжа и жената в рамките на християнския брак, бидейки йерархично подчинена на по-висши взаимни чувства, увенчани от духовната християнска любов. В този ред на мисли може да се разбере в дълбочина категоричното отрицателно отношение на Църквата към използването на противозачатъчни средства, а също и смисълът на установените от нея дни за въздържание в съпружеското общение (в сряда, петък, срещу неделя, както и по време на четирите постни периода през годината и срещу дните на големите Господски и Богородични празници).¹

- ❖ **Християнско възпитание на децата.** Тази последна насока на предбрачна катехизация може да бъде застъпена в беседа с бъдещите съпрузи по преценка на свещеника. Обозначената тема всъщност е водеща в духовното обгрижване на младите родители. Тук ще се постарам да изложим съвсем накратко някои най-общи основни положения. „Под дълг да възпитаеш децата си — учи св. Йоан Златоуст — аз разбирам... грижата да образоваш сърцата им в добродетелност и благочестие — дълг свещен, който не можеш да нарушиш, без да станеш виновен в един вид убийство на детето си“. А по думите на светител Теофан Затворник възпитанието на децата и подрастващите е най-свето от светите дела. Следователно сърцевина на възпитателния процес е духовният живот на самите родители и възпитатели — т.е. стремежът им да се доближават до Господа посредством усилия да придобият молитвен живот и усилия да живеят според Божиите наредби, като се борят добросъвестно с всичко, което им противоречи и прегражда пътя към Господа. Според мярата на решимостта у родителите за такъв живот ще крепне и ще се задълбочава положителното възпитателно въздействие върху децата им. „Духът на вяра и благочестие у родителите — пише светител Теофан Затворник — следва да се смята за най-могъщото средство за запазване, подхранване и укрепване на благодатния живот у децата.“ Християнското възпитание на децата не е просто „технология“ — т.е. точно и последователно прилагане на система от методи, правила и похвати, което по закона на причинно-следствените връзки да обезпечава достигането на желания резултат. Безспорно и в християнското възпитание има общи принципи, методи, правила, но за тяхното полезно прилагане във всеки конкретен случай се изисква духовен усет, неразделимо свързан с

¹ Твърде мъчен и деликатен от пастирска гледна точка е въпросът за съпружеското общение в случаи, в които по редица причини съзнателно се избягва възможността за забременяване. Подобни са случаите, в които въздържанието е по начало трудно за двамата или за единия от съпрузите. Общението с мерки да се избегне забременяване (било то и не чрез употреба на химични или механични противозачатъчни средства, а чрез относително по-приемливото съобразяване с т. нар. „безопасни дни“ от месечния цикъл на жената) може да доведе до тежка колизия в съвестта на двамата или на единия от съпрузите. Такава рана в съвестта би следвало да се лекува не в търсенето на привидно успокоение чрез постигане на казуистично равновесие между категориите „забранено“ и „позволено“, а в лечебната болка на живото покаяно чувство, в болката на любовта към другия при поемане на лична отговорност пред неизбежния избор на по-малката духовно-нравствена рана пред по-голямата (силен душевен смут, дълбока угнетеност, тежко страдание на съпруга (съпругата), срыв в брачните отношения, косвено тласване на съпруга (съпругата) към изневяра и т. н.).

духовния живот на родителите и особено с тяхната духовно просветлена любов към детето. Като има предвид тази любов на родителите към децата им, светител Теофан подчертава: „Доколкото обичате детето си, дотолкова го и възпитавате. С любещото си сърце ще почувствувате, кога е по-добре да го накажете и кога може да му простите. Мнозина се позовават на книги, на публикации — един казал едно, друг — друго. Така не ще отгледате детето си. Детето се възпитава със сърце и ако вие не го обичате истински, колкото и книги за възпитанието да прочетете, колкото и лекции на тази тема да чуете, не ще можете да сторите това, както трябва.“

- Възпитание, извиращо от духовния и църковния живот на родителите;
- възпитание в духа и истините на словото Божие;
- възпитание с живо чувство на отговорност пред Бога и людете;
- възпитание, изключващо както суровостта, така и глезенето;
- възпитание, непоразено от двойни стандарти;
- възпитание, незаразено от болезнено смесване на любовта и чувството за родителски дълг с хипертрофирана родителска властност, устремена към пълен и безусловен контрол над децата независимо от възрастта им;
- възпитание, непознаващо свръхценностното възприемане и еснафското превъзнасяне на „нашето дете“;
- възпитание, чуждо както на предвзетата строгост, на сухите моралистични наставления, така и на пошлата либералност, която вижда в капризите свобода, а в дързостта — откровеност;
- възпитание, неотровено от спойката на добри съвети с лош пример — ето към какво, най-общо казано, следва да се стремят съвременните родители-християни в отношението си към дарените им от Бога чеда.

ПРИЛОЖЕНИЕ

УСЛОВИЯ ЗА СКЛЮЧВАНЕ НА ЦЪРКОВЕН БРАК

Мъж и жена, които желаят да пристъпят към светото Тайнство Брак, трябва да отговарят на следните условия:

1. Да са кръстени православни християни, в уверение на което представят копия от кръщелните свидетелства. Също така да са навършили брачна възраст — 18 години.

Пояснение: По изключение се допуска църковен брак между лица, навършили 16 години, с изрично разрешение на архиерея.

2. Да не са в друг църковен брак; това се удостоверява със саморъчна декларация, в която се посочва и кое поред венчило е за всеки от тях. При наличие на предишен църковен брак да се представи копие от бракоразводното решение на съответния Духовен съд.

3. Да не са помежду си в роднински връзки, забранени от Църквата — удостоверява се със саморъчна декларация. При неясноти и съмнение, следва да се направи допълнителна справка.

Пояснение: Забранените роднински връзки са:

А. Кръвно родство:

а). по права линия (майка, баща, баба, дядо) бракът е абсолютно забранен без ограничения в степените;

б). по съребрена линия — до 7-ма степен включително (чичо, леля, първи братовчеди, втори братовчеди);

Б. По сватовщина — родствено отношение, което възниква между два рода поради сключен брак между двама души от всеки от тях;

Г. Духовно родство, което възниква при св. Кръщение — между възприемника и негови роднини, -от една страна, и кръстения и негови роднини, от друга страна (до трета степен включително).

Д. Венчавашите се да не са помежду си във връзки на осиновяване.

4. Да не страдат от психични или други заболявания, които са опасни за другия съпруг или за родените от брака деца (удостоверява се с акта за граждански брак, при сключването на който с медицинско свидетелство се установява наличието или липсата на подобни заболявания). Изключение съставлява случаят, при който болестта е опасна само за другия съпруг, известна му е и той доброволно приема да сключи брак.

Уточнение: На това съществено изискване трябва да се обърне особено внимание. В случая не следва да се прилага формално-административен подход, който се задоволява с наличието на споменатите в т. 4 документи (с печат от съответния психодиспансер се удостоверява, че лицето не се води на отчет — такава е практиката при сключване на граждански брак). обстоятелството, че дадени лица не са регистрирани и лекувани в психодиспансер, не гарантира липсата на психично

заболяване. Затова добре е свещеникът, добросъвестно и отговорно, според способностите си, а при нужда и с помощта на специалист да се постарее да прецени дали има основания да се приеме някакво по-сериозно нарушение в качеството на мисловния процес, или пък наличие на значими и видими занижения на интелекта (някаква степен на олигофрения). Такива лица трудно могат да носят отговорностите на християнските брачни задължения. При пълноценност на едната страна, на нея може да се обясни, че тъкмо тя, здравата страна, в голяма степен ще има задължения на болногледач на лице с умствена недостатъчност. Относно значимите (инвалидизиращи) наследствени заболявания е добре всяка от страните по съвест да заяви наличието на семейна обремененост (ако такава обремененост съществува). Предбрачната генетична консултация и изследване са може би малко пресилена застраховка и то често несигурна — дали някаква значителна или по-слаба увреда ще се прояви в поколението, дори при генетични данни за това, е изцяло в Божия власт. Въпреки че в подобни случаи човек трябва да е предизвестен и в по-голяма степен готов да очаква, че може да се грижи за увредено потомство.

5. Да изкажат взаимно съгласие при венчанието.

6. Да са сключили граждански брак — представят копие от удостоверението за сключен граждански брак.

Пояснение: Член 6-ти от Семейния кодекс гласи: „Само гражданският брак, сключен във формата, предписана от този кодекс, поражда последиците, които законите свързват с брака (ал. 1). Религиозен обред може да се извърши само след сключването на граждански брак“ (ал. 2). Но не само спазването на това законово изискване е достатъчна мотивация тайнството Брак да се извършва над лица, сключили граждански брак. От гражданския брак произтичат обвързаности и задължения относно собствеността върху движимо и недвижимо имущество, наследството и др. Понякога дори православно вярващи мъж и жена желаят да имат само църковен брак тъкмо защото искат да избегнат обвързаностите и задълженията, произтичащи от сключването на граждански брак. Обаче от християнска гледна точка е нелепо и напълно недопустимо да си съгласен да приемеш неизмеримо по-дълбоките духовно-нравствени последици от църковния брак и в същото време, воден от прагматични съображения, да бягаш от закрепените с правна норма обвързаности и задължения, произтичащи от гражданския брак. Ето защо упоритият отказ на бъдещи съпрузи да сключат граждански брак преди църковния е достатъчно основание за свещеника да откаже да извърши над тях тайнството Брак. Свещеникът следва да се обърне за съвет към архиерея при особени случаи, в които молбата за сключване на църковен брак преди гражданския е обусловена предимно от обективни фактори при пълно изключване на недопустима в нравствено отношение мотивация.

7. Свидетелите (кумовете) да са кръстени православни християни, водещи духовен и църковен живот.

Пояснение: Свидетелите при извършване на тайнството Брак според църковните канони са не по-малко от двама (срв. Мат.18:16; 75 Апостолско правило, 2 правило на II Всел. събор, 132 правило на Картагенския събор; Номоканон IX, 2; Атинска синтагма I, 178; Кормчая, гл. 50 /II, 139/). Свидетелите трябва да са пълнолетни и да отговарят на всички условия, касаещи свидетелите при сключване на какъвто и да е договор (132 правило на Картагенския събор, Номоканон, XI, 2). Според възприетата практика свидетели при извършването на тайнството Брак трябва да са бракосъчетани църковно мъж и жена. Според смисъла на църковните канони в случай на нужда свидетели могат да бъдат двама мъже, но не две жени (срв. тълкуванието на Валсамон на 70 правило на Трулския събор). От само себе си се разбира, че свидетели (кумове) не могат да бъдат невенчани мъж и жена, или пък венчани, но невярващи или безразлични към православната вяра. Тази последна норма разрешава казус, който е възможен в контекста на нашето съвремие и затова не е бил поставен и разрешен в църковното законодателство.